

לפרשת חיי שרה – תשע"ו

אב האומה-תפקיד זוגי

יהושע ג'יי ניוסטדטר

כאשר עבד אברהם מביא את רקבה אתו בחזרה לארץ ישראל, התורה מתארת את מפגשה הראשון עם יצחק.

וַיִּצְחָק בָּא מִבּוֹא, בְּאֵר לְחַי רֵאִי; וְהוּא יוֹשֵׁב, בְּאֶרֶץ הַנְּגֹב. וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ בְּשֵׂדָה, לַפְּנוֹת עֶרֶב; וַיֵּשֶׂא עֵינָיו וַיֵּרָא, וְהִנֵּה גַמְלִים בָּאִים.

ותשא רבקה את-עיניה, ותרא את-יצחק; ותפל, מעל הגמל. ותאמר אל-העבד, מי-האיש הלזה ההלך בשדה לקראתנו, ויאמר העבד, הוא אדוני; ותקח הצעיף, ותתקס. ויספר העבד, ליצחק, את כל-הדברים, אשר עשה.

ויבאה יצחק, האהלה שרה אמו, ויקח את-רבקה ותהי-לו לאשה, ויאבה; וינחם יצחק, אחרי אמו.

קריאה פשוטה בפסוקים מעלה שאלות רבות. אולי הדבר המפתיע ביותר הוא תשובתו של העבד כאשר רבקה שואלת מי האש המסתורי שהולך לקראתם – "הוא אדוני". לכאורה התשובה אינה מדויקת, שהרי העבד הוא עבדו של אברהם, ולא של יצחק.

זאת ועוד, מעמדו הבכיר של אברהם מודגש מאד בשיחת העבד עם משפחת רבקה, לעומת מעמדו הנחות של יצחק. העבד מזכיר את אברהם ואת שרה בשמם, אבל אינו מזכיר את שמו של יצחק. יצחק תמיד נקרא רק "בן-אדוני". וייתכן שמשפחת רבקה הסכימה לשידוך מבלי שהכירו את שמו הפרטי של יצחק, כשארמו: "ותהי אשה לבן-אדניך".

לעומת זאת, עם שובו לארץ ישראל, העבד לא רק מכנה את יצחק אדונו, הוא גם מתייחס ליצחק בפועל כאדונו. הוא מוסר ליצחק דיווח על ביצוע שליחותו, במקום לדווח לאברהם. בכלל, אברהם נעדר לחלוטין מהחלק הזה של הסיפור, באותה מידה שיצחק נעדר מהתיאור של שליחת העבד. (האם יצחק ידע על שליחת העבד למצוא לו אשה?)

נראה שהעבד לא פגש את יצחק במקרה. במקום לחזור לחברון שממנו הוא נשלח, העבד מסיט את השיירה לכיוון באר לחי ראוי, כדי ליזום פגישה עם יצחק. העבד מבין שלמרות שאברהם נתן את כל אשר לו ליצחק (לרבות, כנראה, את העבד עצמו), נתינה זו מותנית בהצלחת שליחותו ובמציאת אשה ראויה ליצחק. עכשיו, עם סיום שליחותו, יצחק הופך להיות אדונו.

באופן כללי, נראה שהתפקיד של "אב האומה" הוא תפקיד זוגי. התורה אינה מספרת לנו דבר על הרקע של אברהם לפני שנצטווה ללכת לארץ ישראל, מלבד פרט אחד – שהוא נשא את שרי. וכאשר שרה מתה, לא נשאר לאברהם אלא להעביר את השרביט לדור הבא. כמו כן, מהרגע שרחל מתה, יעקב מפסיק להיות הדמות המובילה במשפחתו, והוא מובל על ידי בניו.

לכן עם חתונתו, יצחק מתחיל את תפקידו כיוורשו של אביו בייסוד עם ישראל, ורבקה נכנסת לתפקידה של שרה. וכדברי רש"י: "האהלה שרה אמו – ויביאה האהלה ונעשית דוגמת שרה אמו, כלומר והרי היא שרה אמו".